

Jakelussa mainituille

Yksityisten päihdehoitoyksiköiden toimintaedellytykset asiakasturvallisuuden varmistamiseksi

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja aluehallintovirastojen (avi) tehtävänä on ohjata ja valvoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottamista ja järjestämistä siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat saavat perusoikeuksien heille edellyttämät, tarpeidensa mukaiset palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja turvallisesti.

Valviraan saapuneen epäkohtailmoituksen, joka koski kouluttamattoman henkilöstön toteuttamaa päihdekuntoutusta, ja sitä seuranneen selvityksen perusteella, Valvira ja avit tarkensivat 17.6.2020 yksityisten päihdehoitoa sosiaalihuollon palveluna antavien yksiköiden toimintaedellytyksiä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Asiasta julkaistiin 2.7.2020 uutinen sekä Valviran että avien verkkosivuilla, ja avit toimittivat sen myös alueensa yksityisten päihdehoidon palveluntuottajille. Uutisesta lisää: <https://www.valvira.fi/-/asiakasturvallisuuden-varmistaminen-yksityisissa-sosiaalihuollon-paihdehoitoyksikoissa>

Tämä ohje tarkoittaa aiempaa uutista ja kiinnittää palveluntuottajien ja kuntien huomiota niihin toimintaa koskeviin kriteereihin, joita yksityisen sosiaalihuollon palveluilta vaaditaan voimassa olevan lainsäädännön sekä päihdehuollon laatusuosituksen mukaan. Samalla ohje antaa palvelujen käyttäjille ja heidän läheisilleen tietoa siitä, mitä tarjottavilta palveluilta edellytetään ja miten niitä valvotaan.

Millä perusteilla päihdehoitoa toteuttava yksikkö katsotaan sosiaalihuollon palveluksi ja merkitään yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien rekisteriin

Ympäri vuorokautisia sosiaalipalveluja tuottavan yksityisen toimijan on saatava avilta tai Valviralta lupa palvelujen tuottamiseen ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Sellaisen yksityisen sosiaalipalvelujen tuottajan, joka tuottaa muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnasta ennen sen aloittamista tai olennaista muuttamista kunnan toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan. Ilmoituksessa on mainittava vastaavat tiedot kuin lupahakemuksessa. Kunnan velvollisuus on lausunnossaan arvioida, täyttääkö toiminta yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) edellytykset ja toimittaa ilmoitus aviin.

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 §:n mukaan toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimitilojen tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopivat.

Dnro V/31813/2020

Henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä asiakkaiden palvelujen tarpeeseen ja asiakkaiden lukumäärään nähden. Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevassa laissa (817/2015) sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) on säädetty siitä, ketkä ovat oikeutettuja toimimaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöinä.

Edellä esitetyn lainsäädännön perusteella päihdekuntoutusta toteuttavissa yksiköissä toiminnan on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisen koulutuksen omaavan henkilöstön, esim. lähihoitaja, sosionomi tai sairaanhoitaja, antamaan hoitoon ja kuntoutukseen.

Sosiaalipalveluja tuottavan toimintayksikön vastuuhenkilön tulee täyttää sosiaalihuoltolain (1301/2014) 46 a §:n 3 momentin mukaiset kelpoisuusehdot. Säännöksen mukaan vastuuhenkilöllä tulee olla suoritettuna tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, minkä lisäksi hänellä tulee olla alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.

Valvira ja avit katsovat, että lähtökohtaisesti soveltuvana em. korkeakoulututkintona voidaan pitää ammattikorkeakoulutasoista (AMK) sosiaali- tai terveydenhuollon tutkintoa. Alan tuntemuksella tarkoitetaan tuotettavan palvelualan tuntemusta. Esimerkiksi sosiaalihuollon päihdepalveluja tuottavan toimintayksikön vastuuhenkilön tulee olla kyseisen palvelun asiantuntija, jolla on vankka työkokemus ja osaaminen tuotettavasta palvelusta.

Toimintayksikön johtaminen on lähiesimiestyötä, joka edellyttää riittävää johtamistaitoa. Tällä tarkoitetaan sitä, että vastuuhenkilöllä on lähiesimiehenä toimimiseen riittävä johtamisosaaminen ja hän tuntee sekä osaa käyttää erilaisia lähijohtamisen työmenetelmiä. Valvonnan kautta on ilmennyt, että mikäli vastuuhenkilöllä ei ole riittävän hyvää tuotettavan palvelualan tuntemusta ja käytännössä saavutettua johtamiskokemusta, tämä voi aiheuttaa ongelmia toimintayksikön työn organisoinnissa, henkilöstön johtamisessa ja omavalvonnan toteuttamisessa.

Luvanvarainen laituskuntoutus

Päihdehoito ja -kuntoutus, jossa asiakkaat ovat kuntoutuksen ajan ympärivuorokautisesti ja yksikössä on riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, on aina sosiaalihuoltolain mukaista luvanvaraista laituskuntoutusta. Kyseessä on laituskuntoutus riippumatta siitä, millä hoitomenetelmällä kuntoutusta yksikössä toteutetaan, mukaan lukien mm. Minnesota-malli, Myllyhoito ja 12-askelen ohjelma.

Päihdepalvelujen laatusuosituksen mukaan päihdekuntoutuslaitoksessa tulee olla vähintään 0,5 työntekijää/asiakas, joka vakiintuneen lupakäytännön mukaan on vaadittava vähimmäishoitohenkilöstömitoitus. (*Päihdepalvelujen laatusuositukset*, STM:n oppaita 2002:3).

Henkilöstön määrän tulee vastata asiakkaiden palvelujen tarvetta kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa ympärivuorokautisesti. Henkilöstömitoitukseen huomioidaan henkilöstön välitön asiakastyöaika. Henkilöstöltä avustaviin tehtäviin (ruokahuolto, siivous, pyykkihuolto) kuluva työaika ei lueta mukaan henkilöstömitoitukseen.

Ilmoituksenvarainen päihdekuntoutus

Ilmoituksenvaraista päihdekuntoutusta on hoitomenetelmästä riippumatta selkeästi avo-
muotoinen toiminta, jossa on riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja
jossa asiakkaat eivät yövy yksikössä. Päihdehuollon laatusuosituksissa ei ole mainintaa
ilmoituksenvaraisen toiminnan henkilöstömitoituksesta. Lupaviranomaiset arvioivat ilmoi-
tuksenvaraisen toiminnan vaatiman henkilöstömäärän ja koulutusvaatimukset asiakkaiden
palvelutarpeiden ja tuotettavan toiminnan luonteen perusteella tapauskohtaisesti rekiste-
röinti-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä.

Milloin yksikkö tarvitsee sosiaalihuollon luvan lisäksi terveydenhuollon luvan

Mikäli päihdehuollon laitospäihdekuntoutusta tai avohoitoa antavassa toimintayksikössä toteute-
taan vaativaa lääkehoitoa, esim. lääkkeellistä katkaisuhoidoa, korvaushoitoa tai pistettävää
huumausainelääkehoitoa, edellytetään yksiköltä myös terveydenhuollon lupa eli ns. kak-
soislupaa. Yksityisen terveydenhuollon lupa-asioista saa lisätietoja Valviran verkkosivuilta:
https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat

Moniammatillinen henkilöstörakenne

Valvontaviranomaiset korostavat, että henkilöstön riittävällä koulutuksella, ammattitaidolla
ja määrällä on suuri merkitys asiakasturvallisten ja laadukkaiden palvelujen turvaamisessa.

Päihdekuntoutuksessa moniammatillisuuteen perustuva henkilöstörakenne on mitoitettava
siten, että jokaisessa työvuorossa on riittävästi ammatillisen koulutuksen saaneita sosiaali-
ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Lääkehoidosta
vastaavalla henkilöllä tulee olla peruskoulutuksensa kautta riittävät lääkehoidon opinnot
turvallisen lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoidon toteuttamisesta saa tarkempaa tietoa
Valviran sivulta: [https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammatinharjoittaminen/laake-
hoito/laakehoidon_toteuttaminen](https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammatinharjoittaminen/laake-
hoito/laakehoidon_toteuttaminen)

Valviran sosiaalihuollon päihdehuoltoyksiköiden henkilöstöä koskevan ohjeen mukaan pel-
kästään päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut henkilö ei voi toimia yksin työvuorossa.
Jokaisessa työvuorossa on oltava lisäksi asiakkaiden huolenpidosta ja valvonnasta vas-
taava sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. (Ohje 9/2010, 22.6.2010, dnro
3801/05.00.04/2010).

Päihdetyön ammattitutkinnon, kuten myös 1.8.2018 jälkeen mielenterveys- ja päihdetyön
ammattitutkinnon tai mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinnon suorittanut hen-
kilö, voidaan kuitenkin laskea yksikön henkilöstömitoitukseen siltä osin kuin hän osallistuu
välittömään asiakastyöhön.

Yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajien rekisteri

Sosiaalihuollon palveluiden tuottajat, joiden toiminta täyttää luvanvaraisen ja ilmoituksenva-
raisen toiminnan edellytykset, merkitään avien ja Valviran yhteiseen valtakunnalliseen yksi-
tyisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajien Valveri-rekisteriin.

Millä perusteilla yksikön antama päihdehoito ei ole rekisteroitävää sosiaalihuollon palvelua

Mikäli päihdehoito perustuu pelkästään tai suurimmalta osalta toipuneiden päihteiden käyt-
täjien kuntoutujille antamaan vertaistukeen, eikä yksikössä ole riittävästi sosiaali- ja tervey-
denhuollon ammattihenkilöitä asiakkaiden palvelutarpeeseen ja lukumäärään nähden, ei
annettava päihdehoito täytä yksityisten sosiaalipalvelujen toimintaedellytyksiä, eikä sitä
voida merkitä yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajien rekisteriin.

Mikäli palvelua ei ole merkitty rekisteriin, lupaviranomainen on katsonut, että kyseessä ei
ole sosiaalipalvelu. Annettu palvelu perustuu tällöin yleensä palveluntuottajan ja asiakkaan
väliseen sopimukseen. Sopimuksessa ja palveluissa ilmenevien epäkohtien ja erimielisyyk-
sien neuvonta ja ratkaisut kuuluvat silloin kuluttajansuojan piiriin, joissa toimivaltainen vi-
ranomainen on Kilpailu- ja kuluttajavirasto (www.kkv.fi) sekä Kuluttajariitalautakunta
(www.kuluttajariita.fi).

Mikäli kunta on järjestänyt päihdekuntoutusta asiakkailleen rekisteriin kuulumattomalta pal-
veluntuottajalta, on kunta kuitenkin vastuussa ostamansa palvelun laadusta ja asiakastur-
vallisuudesta.

Mitä keinoja asiakkaalla on varmistaa, toteutetaanko yksiköissä annettavaa päihdehoitoa tai -kuntoutusta sosiaalihuollon palveluna

Asiakkaalla on mahdollisuus olla yhteydessä toimintayksikön kotikuntaan sen varmista-
miseksi, onko palveluntuottajan toiminta hyväksytty yksityiseksi sosiaalipalveluksi.

Valviran ylläpitämistä Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterien
julkisesta tietopalvelusta **JulkiTerhikki/JulkiSuosikki** voi tarkistaa sosiaali- ja terveyden-
huollon ammattihenkilön ammattipätevyyden. Tiedot päivittyvät kerran vuorokaudessa. **Jul-
kiTerhikki/JulkiSuosikki** löytyy Valviran verkkosivuilta www.valvira.fi.

Päihdeyksikössä käytetään joskus ammattinimikkeitä päihdeterapeutti tai läheisterapeutti.
Huomioitavaa on, että terapeutiksi itseään kutsuvalla henkilöllä ei tarvitse olla minkään-
laista sosiaali- tai terveydenhuollon koulutusta. Terapeutti nimikettä voi käyttää kuka ta-
hansa, eivätkä valvontaviranomaiset voi kieltää sen käyttämistä.

Psykoterapeutti on nimikesuojattu ammattihenkilö. Psykoterapeutti-nimikettä eivät voi käyt-
tää muut kuin Valviralta luvan saaneet henkilöt.

Asiakasturvallisuuden ja asiakkaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että päihdehoitoa tai -kuntoutusta tarjoavat toimintayksiköt ilmoittavat verkkosivuillaan ja mainontansa yhteydessä selkeästi, onko kyseessä viranomaisen hyväksymä, rekisteriin merkitty yksityinen sosiaalipalvelu, vai onko kyseessä vertaistuellinen toiminta, joka ei ole sosiaalipalvelua, ja jota ei siten merkitä rekisteriin.

Päihdehuollon erityiskysymyksiä

Alaikäisten lasten osallistuminen läheisviikonloppuun

Epäkohtailmoitukseen perustuvan selvityksen yhteydessä ilmeni, että päihdehuollon yhteisöhoidossa alaikäiset lapset ja nuoret ovat osallistuneet hoitoon kuuluvan läheisviikonloppun aikana istuntoihin, joissa perheenjäsenet voivat kertoa hoidossa olevalle henkilölle niistä asioista ja tunteista, joita henkilön päihteiden käyttö on aiheuttanut perheenjäsenille. Asioita ei ole käsitelty ainoastaan oman perheen kesken, vaan myös siten, että esim. useamman perheen kaikki jäsenet, lapset mukaan lukien, kertovat näistä asioista toistensa kuullen. Läheisviikonloppuja on järjestetty myös siten, että koko kuntoutusyhteisö on osallistunut perheiden mukana istuntoihin.

Valvontaviranomaiset korostavat, ettei alaikäisten lasten osallistuminen monen perheen tai koko yhteisön yhteisiin istuntoihin ole hyväksyttävää lasten perusoikeuksien näkökulmasta. Perheen sisäiseen keskusteluun osallistumisesta huoltajilla on vastuu lasten hyvinvoinnin turvaamisesta. Yksikön henkilöstöllä on myös velvollisuus tuoda esille asiakkaiden ja heidän läheistensä itsemääräämisoikeus ja yksityisyyden suoja.

Valvontaviranomaiset suosittavat, että rekisteröidyissä sosiaalihuollon palveluissa perhetapaamisia ohjaavat sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöt, ja perhetapaamiset toteutetaan ainoastaan oman perheen kesken, jos paikalla on alaikäisiä lapsia.

Hoidon rahoitukseen liittyvä mainonta

Useat yhteisöllistä päihdehoitoa antavat yksiköt mainostavat sivuillaan rahoituslaitosten tarjoamia korkeakorkoisia lainoja tai omia osamaksusopimuksia asiakkaille hoitomaksun maksamista varten. Hoitolaitokset myös kertovat sivuillaan avustavansa asiakasta lainahakemuksen täyttämässä ja erilaisten rahoitusvaihtoehtojen valinnassa.

Valvontaviranomaisten näkemyksen mukaan lainarahoituksen tarjoaminen päihdehoidon rahoitusmuotona on eettisesti arveluttavaa, eikä sosiaalipalvelujen rahoitusta ole asianmukaista mainostaa tai tarjota osana palveluntuottajien toimintaa.

Miten rekisteriin merkittyjä sosiaalipalveluja valvotaan

Palveluntuottaja

Jokaisella palveluntuottajalla on ensisijainen velvollisuus valvoa tuottamiensa palvelujen asianmukaisuutta, laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta omavalvonnan keinoin. Kirjalliseen suunnitelmaan perustuva omavalvonta tuli pakolliseksi kaikissa sosiaalihuollon

Dnro V/31813/2020

palveluissa 1.4.2015 ja yksityisissä sosiaalipalveluissa jo vuonna 2012 (sosiaalihuoltolaki 47 §, laki yksityisistä sosiaalipalveluista 6 §).

Jokaisessa yksikössä tulee olla omavalvontasuunnitelma, jonka pitää olla julkisesti nähtävillä. Sen tarkoituksena on kertoa lukijalle, miten yksikössä varmistetaan, että palvelu toteutetaan laadukkaasti ja asiakasturvallisesti. Omavalvonnan tavoitteena on, että henkilökunta arvioi koko ajan omaa toimintaansa, kuulee asiakkaita ja omaisia laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä ottaa asiakaspalautteen huomioon toiminnan kehittämisessä. Toimivan omavalvonnan avulla palveluissa esiintyviin mahdollisiin riskeihin on vaurauduttu, ja palveluissa havaitut epäkohdat pystytään korjaamaan nopeasti. Jos yksikössä toteutetaan lääkehoitoa, tulee yksikössä olla myös ajantasainen lääkehoitosuunnitelma.

Kunta

Kunnalla on sosiaalihuoltolain mukaan valvontavastuu kunnan alueella sijaitsevien yksiköiden toiminnan asian- ja lainmukaisuudesta sekä asiakas- ja potilasturvallisuudesta. Lisäksi kunnalla on valvontavastuu niiden palveluiden osalta toisen kunnan alueella, joilta kunta on ostanut asiakkailleen palveluja, ja joihin kunta on sijoittanut asiakkaitaan.

Aluehallintovirastot (avi) ja Valvira

Valvontaviranomaisten, kuuden avin ja Valviran, valvonta jakaantuu ennakkolliseen ja jälkikäteiseen valvontaan.

Ennakollisella valvonnalla tarkoitetaan palveluntuottajille annettavaa ohjausta ja neuvontaa sekä lupa-asioiden ja ilmoituksenvaraisten palveluiden rekisteröinnin yhteydessä tapahtuvaa arviointiprosessia.

Avi myöntää luvat ja rekisteröi ne omalla toimialueellaan toimiville palveluntuottajille. Valvira myöntää luvat ja rekisteröi ne valtakunnallisesti toimiville palveluntuottajille, joilla on toimintaa useamman kuin yhden avin alueella.

Jälkikäteisellä eli reaktiivisella valvonnalla tarkoitetaan sitä, että valvontaviranomaiset ryhtyvät harkitsemiinsa toimenpiteisiin kantelussa, epäkohtailmoituksessa tai muulla tavalla esille nousseen asian selvittämiseksi ja tarvittaessa aloittavat valvontatoimenpiteet. Valvontaviranomaiset toteuttavat myös suunnitelmallista valvontaa.

Valvontaviranomainen voi asian selvitettyään antamassaan päätöksessä kohdistaa palveluntuottajaan sosiaalihuoltolain mukaisesti eriasteisia seuraamuksia asian vakavuuden perusteella. Seuraamuksia ovat käsityksen ilmaiseminen, huomion kiinnittäminen, huomautus, määräys, määräys uhkasakolla, toiminnan keskeyttäminen ja luvan peruuttaminen.

Valvontaviranomaiset (ml. kunnat) toimivat yhteistyössä hoitaessaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisia tehtäviään.

Dnro V/31813/2020

Ammattihenkilöiden toiminnan valvonta

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt jaetaan laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin. Sosiaalihuollon laillistettuja ammattihenkilöitä ovat mm. sosiaalityöntekijä ja sosionomi ja nimikesuojattuja ammattihenkilöitä esim. lähihoitajat. Terveystenhuollon laillistettuja ammattihenkilöitä ovat mm. sairaanhoitaja ja lääkärit ja nimikesuojattuja ammattihenkilöitä esim. lähihoitajat ja psykoterapeutit. Laillistusta tai nimikesuojauksen rekisteröintiä haetaan tutkinnon suorittamisen jälkeen Valviralta.

Työnantajalla on ensisijainen velvollisuus valvoa palkkaamiensa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimintaa. Mikäli työnantajan omat keinot eivät riitä ongelmien korjaamiseen, asiasta ilmoitetaan valvontaviranomaisille.

Avit valvovat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä omilla alueillaan. Valvira käsittelee ne sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevat valvonta-asiat, joissa ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeus mahdollisesti poistetaan tai sitä rajoitetaan, nimikesuojatun ammattihenkilön nimikkeen käyttö kielletään tai ammattihenkilölle annetaan kirjallinen varoitus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevien lakien mukaisia seuraamuksia voidaan kohdistaa vain laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin.

Työnantajalla on aina vastuu palkkaamansa henkilökunnan riittävästä pätevyydestä tehtäviinsä, toiminnan asianmukaisuudesta sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamisesta. Työnantajan toimintaa voidaan valvoa sosiaalihuoltolain mukaisesti siihen liittyvin seuraamuksin.

Ratkaistu: 16.09.2020 Ratkaisija: Henriksson Markus Virka-asema: Ylijohtaja Esittelijät: Autti Lilli, Ylitarkastaja Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsitteilyjärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.
--

Säädökset Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)

Lisätiedot Valvirassa ylitarkastajat:
Lilli Autti, puh.0295 209 605
Irja Hemmilä, puh.0295 209 531

Aluehallintovirastoissa sosiaalihuollon ylitarkastajat:
Etelä-Suomen aluehallintovirasto Sari Luukko, p. 0295 016 163

Dnro V/31813/2020

Itä-Suomen aluehallintovirasto Pia Sorsa, p. 0295 016 853
Lapin aluehallintovirasto Marjut Eskelinen, p. 0295 017 378
Lounais-Suomen aluehallintovirasto Marjo Henrichson, p. 0295 018 164
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Pia Ekqvist, p. 0295 018 597
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Timo K. Mäkelä, p. 0295 017 572

Jakelu Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavat johtajat
Kuntien päihdehuollosta vastaavat viranhaltijat
Yksityiset sosiaalihuollon päihdepalvelujen tuottajat

Tiedoksi Päihdeasiamies
A-kiltojen liitto
Irti huumeista ry
Sosiaaliasiamiehet ry
Suomen Päihderiippuvaiset ry
Kuluttaja-asiamies